

me; jeg ønsker det ikke og haaber det heller ikke, men jeg haaber, at, hvor man kan virke ved Overtalelser, hvilket hidtil alle billige Skoleforefattede have gjort, istedetfor ved Mulcter, der vedbliver man fremdeles at gøre det. Jeg kan heller ikke indrømme, som den ærede Taler ogsaa bemærkede, at den første Paragraph skulde berøve en Rettighed, der allerede bestaaer, den Rettighed nemlig, at faae Børn udfkrevne, naar de ere 13 Aar gamle, mod, at de gif 2 Dage om Maaneden i Skolen. Jeg kan ikke indsee, hvad der berøves dem herved; thi, hvis denne Forpligtelse skal overholdes, at de om Sommeren skulle gaae 2 Dage om Maaneden i Skole, saa forhindrer det, som jeg ved mine indledende Bemærkninger antydede, aldeles Gavnligheden af Udskrivningen enten maa; det derfor være Noget eller, ogsaa slet Intet.

Udskrivning: Jeg skulde ikke have taget Ordet igjen i denne Sag, naar jeg ikke troede, det var af Bigtighed at benytte Leiligheden til at fæste Diet skarpt paa de forskjellige Anskuelser, som gjøre sig gjældende her. Jeg har naturligtviis ikke overseet, at dette Forslag gjør, om jeg saa maa sige, en Bresche i det bestaaende System, og, dersom jeg troede, at vort hele Samfund beroede i en væsentlig, eller nogenfomhelst væsentlig, Grad paa Systemets Dypret holdelse, saa skulde jeg ganske vist være yderst betænkelig herved. Men jeg troer, at det skal blive klart, at det gjør det ikke. Systemet er nemlig allerede nedbrudt, og nedbrudt, som Forslagsstilleren har gjort opmærksom paa, fra sin Oprindelse af. Ivangsskolegangen har man tillagt to Hovedmidler, nemlig for det første Mulet for Mangel paa at søge Skolen, ved Siden af hvilken staaer Revselse i Skolen. I Mullet for at udeblive fra Skolen, ligger imidlertid egentlig kun et materielt Mittel til at fremkalde Børnets Tilstedeværelse, men intet Mittel til at fremme Underviisningen. Tilstedeværelse i Skolelocalet er ikke alene ikke det sikreste Mittel til at skaffe Underviisning, men kan under mange Omstændigheder endog være det sikreste Mittel til at gjøre Underviisningen forhadet. Det andet Mittel, som har været anvendt, eller meent at skulle anvendes efter Lovgivningen, det er at

lægge Udskrivningen i de saakaldte Foresattes Haand, saaledes at det bliver dem, der i en vis Række af Aar havde det i deres Magt at nægte eller indrømme den, men tilsidst kommer man dog, som allerede bemærket, til en Grændse, hvor den ikke mere kan nægtes. Spørgsmaalet er altsaa ikke om at forandre Systemet, men Spørgsmaalet er kun om at forandre Systemets Begrændsning og nedsatte det, som før foregik i det 18de Aar, til at foregaae i det 14de, og foregaae under andre, til vort hele nærværende Samfunds Bestaaenhed mere passende, Former. Naar man vil nøie overveie hvilke Bevægelser Samfundslivet har gjort, efterat den Bestemmelse blev sat, at 18 Aarsalderen skulde være Grændsen, og at de mellemliggende Aar skulde være de Foresattes Vilkaarlighedsmagt overgivne, saa vil man see, at vort hele Lyndesforhold og hele Tjenesteforhold har aldeles forandret sig siden den Tid, og at dermed Betydningen af at være indskrænket og tvungen til at blive ved Hjemmet til det 18de Aar istedetfor til det 14de Aar har faaet en ganske anden indgribende Betydning. Det er Noget, man ikke maa overse, naar man spørger, om vi skulle forandre denne Aldersgrændse. Der er altsaa intet System nedbrudt ved, at vi forandre Aldersgrændsen. Systemet er alene nedbrudt derved, at vi lægge det i Forældrenes Magt, istedetfor det hidtildags har været lagt, om man vil, idetmindste paa en vis Maade, i den offentlige Myndigheds Magt at vælge et Slags Straffetvang i det 18de Aar, naar den Paagjældende ikke til den Tid havde fuldbyrdet, hvad han skulde. Men man lægger ikke Mærke til, at man her ogsaa aldeles har overseet den Udvikling, vi have gjennemgaaet. Man lægger ikke Mærke til, at, naar man vil sætte en Begrændsning der og lægge den over i en anden Haand, saa skal man sætte en virkelig Begrændsning og Adkomst til at indtræde i det borgerlige Samfund, saa skal man ikke ubelukke de Individer, som til en vis Tid ved et eller andet Mittel have gjort sig værdige dertil, fra at kunne erhverve denne borgerlige Ret, idet man ubelukker dem fra de Erhvervsmidler, som nu ere mulige, som gjøre dem personligt uafhængige